

csönös hatások a hazai nyelvek közt c. értekezés ÁGNER Lajos és ÁGUCZ Lajos alatt szerepel. ALTAI Rezső: Paedagogiai tanulmányok c. füzeté pedig csupán AJTAI alatt mint Paedagogiumi tanulmányok. — A vezérszók beosztásánál (az *a* betűnél, melyet egymagában vettem tüzetes vizsgálat alá) csupán egy hibára akadtam: APT Ferenc az *Apróság* és *Aprójszág* címszók közé került.

Legsúlyosabb hiánya azonban PETRIK könyvészetének, hogy szakitva az 1712—1860-ig terjedő rész elveivel, az újabb kötetekben teljesen figyelmen kívül hagyta hazánk idegen ajkú nemzetiségeinek irodalmát. Igaz, hogy ez nem egy «magyar», hanem «magyarországi» könyvészet dolga, de hát akkor mit keresnek a műben francia vagy angol nyelvű kiadványok, melyek egyike-másika még csak nem is hazai nyomda terméke? Miként SZINNYEI Magyar íróinál, vagy SZABÓ Károly Régi magyar könyvtáránál történt, helyesebb lett volna itt is a «magyar» szót politikai jelentésében fogni fel s feldolgozni a hazai nemzetiségi irodalmat is, melyet különben, a magyar tudomány nem nagy dicsőségére s a nemzetiségeket a magyar állameszméhez láncoló politikai gondolat határozott kárára, azon külföldi államok bibliográfiáiból lehet csak, persze meglehetősen tökéletlenül, megismerni, amelyekkel való közösség érzete nemzetiségeink egyrészében épen nem kívánatos módon és mértékben vált valóra.

Legyen szabad remélnünk, hogy a fáradhatatlan buzgalmú szerző, ha megadatik néki az a szerencse, hogy jelen vállalkozását tető alá hozva, még az 1911—1920. évkör könyvészetét is egybeállíthatja, e tekintetben is visszatér a Magyarország Bibliographiájában megvalósított elvekre, amint hogy visszatért már a jelen kötetben egyik, az 1886—1900-ig, terjedő részben anyagi okokból elejtett elvére s a magyar könyvek címtározása mellett legalább a fontosabb folyóiratok főbb cikkeinek repertoriumát is nyújtja. A folyóiratok repertorizálásával eléggé nem becsülhető szolgálatot tett tudományos életünknek, melynek igen sok figyelemreméltó terméke e repertorium nélkül szinte teljesen hozzáférhetetlen maradt volna a további kutatásnak. H. R.

Faass Bruno. *Dresdner Bibliothekenführer*. Herausgegeben im Auftrage der Königlichen öffentlichen Bibliothek. Dresden, 1915. C. Heinrich. 8-r. 158 l. Ára 2 M.

Az első drezdai könyvtárkalauz legelőször 1843-ban jelent meg; ekkor adta ki J. PETZHOLD: «Wegweiser für Dresdens Bibliotheken» c.

20 lapnyi füzetét, melyből 30 év múlva bővített kiadás készült. FAASS munkája tehát tulajdonképpen a 3-ik összeállítás, mely Drezda könyvtárairól tájékoztat. Az egész könyv elrendezése lényegében ZARNCKE lipcsei könyvtárkalauzára támaszkodik, mely viszont az 1906-ban SCHWENCKE és HORTZSCHANSKY szerkesztésében megjelent berlini kalauzt követte.

Szerző a lehető legnagyobb teljességre törekszik. Főlemlíti azon kis könyvtárakat is, amelyeknek vagy egyáltalán nincs olvasótermük, vagy legföljebb öt kutató számára adhatnak helyet. Először említi az *egyetemes, nyilvános könyvtárakat* (tudományos és népkvt.), aztán a *főiskolai könyvtárakat* (technikus, állatorvosi kv. és szépművészeti akadémia), a *kir. gyűjtemények kézikönyvtárait, az orvosi intézetek könyvtárait, iskola-* (felsőbb- és szakiskolák), *templomi és batósági* (királyi, rendi, városi) könyvtárakat, *egyesületek* könyvtárait, *vallástestületi, társulati és egyesületi* könyvtárakat (tudományos egyesületek, közérdekű, ipari, sport és más egyesületek) s végül egy pár nagyobb *privátgyűjteményt*, mint pl. a 30 év óta fennálló Dr. L. E. GINSBERG «*Mozart-Bücherei*»-jét, mely kb. 600 drb «Mozartianá»-t tartalmaz.

Legrészletesebben természetesen a Königlische öffentliche Bibliothekkal foglalkozik. E gazdag fejlődésű könyvtár története 1556-tal kezdődik; ennyire vezethető vissza ÁGOSTON választófejedelem magánkönyvtára, mely 1638-ban egyetemes tudományos jelleget öltött. A 30 éves háború és következményei nem igen engedték tovább fejleszteni a könyvtárat, de a XVIII. századnak különösen utolsó negyedében egyenesen új korszaka nyílt meg. A legnagyobb szerzemények III. FRIGYES ÁGOST idejére esnek. Azóta részint nagyobb ajándékok, részint vétel útján majdnem a háromszorosára emelkedett az alapállomány; 1786-ban állandó javadalmat kapott, átköltözött a Japán palotába s nyilvános tudományos könyvtárrá lett. — Köteles példányok útján csak 1844—1870-ig szaporodott; az ide vonatkozó törvény törlését ugyanis a könyvtári anyag kvalitatív értéke érdekében a lipcsei egyetemi könyvtárral együtt kérték.

A könyvtárnak ma kb. 600.000 nyomtatványa, közöttük 2000 ősnymtatványa, továbbá kb. 6000 kézírata és több mint 30.000 térképe van. A könyvtár minden tudományágat fölkarol; de legfőbb figyelmét a szász történelemre fordítja; dotációja 68.500 M.

A könyvtár gazdag katalogus-gyűjteményét is bőven ismerteti szerzőnk, úgyszintén a könyvtár speciális részeit, minők a kb. 25.000 kötetből álló zenekönyvtár és a becses térképgyűjtemény.

A kisebb könyvtáraknál szerző csak a legfontosabb adatok felsorolására szorítkozik.

HOFMANN MÁRIA.

Kőrös Kornél és Lenhossék Mihály. *A budapesti könyvtárakba és intézetekbe járó természettudományi, orvosi és mezőgazdasági folyóiratok jegyzéke.* Kiadja a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium. Budapest, 1916. Kilián Frigyes kiadása. (Ny. Fritz Á.) 4-r. 53 l. 2 K 50 f.

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium igazi hálaára kötelezte a természettudományok hazai művelőit e jegyzék kiadásával. Bár a jegyzék, az összeállítók véleménye s az ilyen összeállítások benső természetét szerint, aligha teljes, mégis nem kevesebb, mint 1768 különböző folyóiratot tartalmaz, melynek 3542 példánya jár, a nagy körültekintéssel dolgozó szerkesztők által figyelembe vett 192 többé-kevésbé nyilvános jellegű könyvtárba és intézetbe s két magánkönyvtárba: a BÁRSONY János és a DEGEN Árpád gyűjteményeibe. A tudós szerkesztők emez összeállításukat csak ideiglenesnek tekintik: kiinduláspontul ama tervük megvalósításához, hogy az érdekelt intézetek e jegyzék alapján megegyezésre jussanak abban a tekintetben, hogy mely többfelé járó folyóirat többespéldányait szüntessék be s mely teljesen hiányzókat járassanak a fölösleges duplumok helyett. Ha azután ez a megállapodás szerencsésen tető alá kerül s a hiányok kellőképp kiegészülnek, lehet szó a jegyzék végleges kiadásáról, amely nem csupán a kurrens, hanem a már megszünt, vagy az intézetek részéről beszüntetett folyóiratokat is fel fogja ölelni és betűrendes tárgymutatóval is el lesz látva. Ha a szerkesztők ezenkívül még arra is rászánnák magukat, hogy a folyóiratok alfabetikus jegyzékével is kiegészítsék művük újabb kiadását, úgy ez a reménybeli új kiadás minden jogos követelménynek meg fog felelni, már a mennyire azt a decimális rendszer mesterséges, erőszakolt keretei megengedik.

A jelen «provizorikus» jegyzék legfőbb hiánya, hogy címe s tartalma nem fődik egészen egymást. A címből joggal azt következtetjük, hogy a felölelt szakokba vágó hazai összes kurrens folyóiratokat is felöleli a jegyzék — de már az előszóból kiderül, hogy a hazai periodikák sajnálatos mellőzésben részesültek: csupán a vidéken megjelenő folyóiratok kerültek a jegyzékbe. Innen van azután az a furcsaság, hogy a 194 könyvtár közt nem került hely a M. N. Múzeum SZÉCHENYI-könyvtára számára, hanem annak anyagát az előszóban intézték el,